

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.421.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 18312 Pana Posła Roberta Warwasa wraz z grupą posłów, w sprawie braku ustawowych regulacji dotyczących stosowania niestandardowych form zabezpieczenia osób z niepełnosprawnością intelektualną przebywających w domach pomocy społecznej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Kwestie związane z zapewnieniem bezpieczeństwa pensjonariuszy placówki i odpowiednią jakością świadczonych w niej usług stanowią istotne elementy funkcjonowania jednostek zapewniających całodobowy pobyt. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej organizacja domu pomocy społecznej oraz zakres i poziom usług w nim świadczonych uwzględniają wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców placówki, a także stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności. Domy pomocy społecznej powinny zapewniać opiekę opartą na wsparciu, szacunku i indywidualnym podejściu do pensjonariuszy.

Dla sytuacji, w których zachowanie mieszkańców placówki narusza bezpieczeństwo i prawa ich samych bądź innych pensjonariuszy albo personelu, przepisy prawa określają procedury działania przy wykorzystaniu standardowych środków przymusu bezpośredniego. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego przewiduje, że w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej można je stosować w razie:

- zamachu przeciwko życiu lub zdrowiu własnemu lub innej osoby,
- zamachu przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu,
- niszczenia przez pensjonariuszy lub uszkodzania przez nich w sposób gwałtowny przedmiotów znajdujących się w ich otoczeniu,
- poważnego zakłócania lub uniemożliwiania funkcjonowania jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, w przypadku wystąpienia u osoby przebywającej w domu pomocy społecznej zachowań zagrażających życiu lub zdrowiu jej samej albo innych osób, można wobec niej stosować przymus bezpośredni również w celu zapobieżenia opuszczeniu przez nią domu pomocy społecznej.

Szczegółowe zasady stosowania przymusu bezpośredniego, w tym dokumentowania i nadzoru nad stosowaniem środków przymusu bezpośredniego, określa ustawa o ochronie zdrowia psychicznego oraz akty wykonawcze, które pozostają w zakresie właściwości Ministra Zdrowia.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) stoi na stanowisku, że regulowanie stosowania niestandardowych metod zabezpieczeń, poza procedurami wynikającymi z zastosowania przymusu bezpośredniego, budzi wątpliwości z perspektywy możliwych naruszeń przestrzegania praw mieszkańców.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że w lipcu 2026 r. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wpłynęło pismo Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich, który zwrócił uwagę, że wizytujący domy pomocy społecznej przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur zaobserwowali praktykę stosowania wobec mieszkańców łóżek przypominających klatki. Zdaniem Rzecznika, już sama ich konstrukcja sprawia, że umieszczanie w nich mieszkańców może być równoznaczne z nieludzkim i poniżającym traktowaniem, a funkcjonowanie tego typu urządzeń w placówkach opiekuńczych tworzy poważne ryzyko naruszenia zakazu tortur i innego okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania albo karania.

Informuję, że 20 lipca br. do wszystkich wojewodów skierowano pismo z prośbą, aby kwestię stosowania tego typu urządzeń sprawdzić w trakcie prowadzonych kontroli domów pomocy społecznej, a w przypadku stwierdzenia ich użycia sformułować zalecenia pokontrolne uwzględniające stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich.

Rozumiejąc, że domy pomocy społecznej mają obowiązek zagwarantować bezpieczeństwo mieszkańcom oraz personelowi w sytuacjach powtarzających się zachowań agresywnych ze strony niektórych pensjonariuszy, zapewniam, iż kwestia sygnalizowana w interpelacji będzie przedmiotem dalszych analiz, również w ramach bieżącej współpracy z Ministerstwem Zdrowia, dotyczących m.in. możliwości zapewnienia wzmożonego wsparcia w ramach systemu ochrony zdrowia psychicznego. W opinii kierownictwa resortu zabezpieczenia społecznego dalszych analiz wymaga również kwestia zasadnego kierowania do domów pomocy społecznej osób, które wymagają wsparcia wykraczającego poza standard usług i zakres wsparcia, które można im zapewnić w tych placówkach.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/